

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Imago Primi Saecvli Societatis Iesv

Bolland, Johannes

Antverpiae, 1640

Exercitatio Oratoria.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-97844](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-97844)

Hæc sunt orbis Europæi clarissima fidera. quibus suas addat stellas Gallia, Martinum Gutierrez, Iacobum Salesum, Guilielmum Saltamochium; Sicilia, Petrum Venustum; Lusitania, Emanuelem Fernandez; Martinum Latenam, Polonia, Emanuelem Nigrum & Georgium Bartholic, Transilvania, Germania, Godefridum Thelet, aliosque; in piâ causâ omnes, vel ab hæreticis, vel ab improbis, partim gloriose faucios confectosque vulncribus, partim crudeliter trucidatos. Et nostra Belgica non sola erit ingloria: sua fidera posteritati ostendet, quorum nunc ortus claro nimirum die immaturus.

Vos interim, fortissimi Heroës, qui sic mortui aternum viuitis, viuitisque omnium memoriâ sæculorum, maiores aliquando expectate honores, cum tempus erit, solenni pompâ plausuque decernendos. Nobis satis est tolerantia vestra ac fortitudinis obiter commemorasse exempla, seræ incitamenta posteritati, quam degenerem, spero, nulla arguet dies.

Post celebratas fortissimorum pugilum laudes, distributasque victoribus coronas, par est nec Lectorem hisce dudum certaminibus intentum absque missilibus dimittere.

EXERCITATIO ORATORIA.

ORATIO PRIMA.

Optabiliusne sit, potissimum sub CHRISTO Duce militantibus, rebus facilibus ac lætis, an tristibus atque arduis exerceri.

Ogitanti mihi, Auditores, theatrum huius vniuersitatis oculis vestris subiicere, vt in eo inter tot tamque diuersa hominum vota ac studia, quid optandum, quid auersandum, quid sequendum, quid fugiendum sit, arbitrari possitis; assessores vobis apponendi videntur; non illi quondam è Pythagoreâ disciplinâ fastidiosi censores Democritus & Heraclitus; quorum alter omnia promiscuè & absque delectu, aut risu contemptuque velut ineptias explodebat, alter velut miseris ignauo fletu prosequatur: sed cum viris omni exceptione maioribus supremus ille Munerarius: vt ex eius sensu ac sententiâ decernere possitis, siue conducibilis iis qui sub eius signis stentia faciunt, tristibus an lætis, asperis an mollibus, aduersis an prosperis, exerceri. Et quidem, vt absque diuerticulis & ambagibus rem ipsam aggrediamur; illud principio statuendum est, quod antiquissimus ille Vatum disertè pronuntiat: *Militia* (seu, vt alij, *tentatio*) est

In theatro vite humane aguntur læta & tristia.

utrum horum sit optabilius.

Iob 7.

YYY

ta

ta hominis super terram. Nec illud minus animis nostris obuersari de-
ber, quod monet ille tantâ humanorum casuum varietate iactatus Apo-

1. Cor. 4.

stolus: *Spectaculum facti sumus* (aut, interprete Hieronymo, *theatrum facti
Opiabilis sumus*) mundo, & Angelis, & hominibus. Quod si ita est, si vel in arenâ
est diffi- cum aduersario compositi sumus, vel in theatro omnium oculis expo-
libus exer- siti; quis ambigat, quin & illustrius sit ad laudem illius qui spectatur, &
ceri. iucundius ad voluptatem illius qui spectat, in hoc mundo ærumnis &
damnis conflictari, rerum aduersarum vires infringere, insultare misê-
riis, fortunæ seuiens impetus retunderè, ardua ac periculosa excelsò
animo vtrò deposcere; quàm in vmbra delitescere, atque ignauiam
suam tenebrarum ac parietum septis tegere, dies noctesque totum se vo-
luptatum illecebris ac cupiditatum lenociniis dedere, otio ac deliciis
supra feminam circumfluere, ita vt prius tædeat lasciuia, quàm pudeat;
nihil denique facere memoriâ dignum, quo nos posteritati aliquando
vixisse testemur? Si enim hîc, tamquam in amplissimâ scenâ, quam
theatralis tum hominum tum Cælitum corona cingit, omnium con-
spectui expositi sumus; nemini dubium est (vt rem ipsam oculis subij-
ciam) quin plausu dignius, & visu iucundius sit spectaculum, videre
Herculem aliquem clauâ armatum & leonis exuuiis, ex horrido specio-
sum, nunc in Lemæâ palude Hydræ capita demetentem, nunc in cam-
po iubatos leones, impetu factò, dilacerantem; quàm in gynæceo cum
Omphale, femineo cultu gestuque fractum, deliciis ac libidinibus dif-
fluentem. Quis hanc tanti Herois mollitiem non detestatur? quis con-
tra non in cælum extollit generosissimum illud Cæsaris Constantini
facinus, & pænè dixerim, prodigio simillimum, quo solo non vnus
diei congratulationem, sed æternitatem immortalitatemque nominis
est consecutus; vtpote quod iam sparsum est ac disseminatum in orbis
terrarum memoriam sempiternam? Cùm olim in amphitheatro certi
homines cum leonibus decertarent, aderant qui ex orchestrà certamen
illud despiciebant, gemini Imperatores Galerius & Constantinus, gla-
diatorij huius muneris editores. Horum alter Constantinus cum sto-
macho auersatus eorum qui cum belluis congregiebantur ignauiam,
pulchrâ in regio pectore audaciâ gliscere, & honestè ambitiosus ardere
cœpit victoriæ cupiditate. Itaque, nullâ maiestatis habitâ ratione, in
arenam descendit, aut victus amissurus vitam, aut victor relaturus glo-
riam. Res, nescio, an ad famam temeritatis, an ad gloriæ splendorem
plus habitura momenti: quæ meritò esset apud posteros caritura fide,
nisi plura id genus facinora hoc etiam ipsum omni suspicione menda-
cij apud æquos rerum æstimatores eximerent. Stabat hinc leo excussis
furore iubis, horrendoque rugitu formidandus, quem timerent belluæ
etiam quæ timentur, scintillantibus oculis, hiantibus faucibus, explica-
tis vnguibus Imperatorem iam iamque inuasurus. Qui aderant spe-
ctatores, trepidabant alieno periculo, cùm ipse esset securus de suo. Con-
stantinus enim præsentis animo sese ad certamen accingens, non mino-
ri dexteritate quàm fortitudine belluam complexus, stimulos ad auden-
dum subiiciente gloriâ, hiantis fauces distupit; & cùm munerarius esset,
ceteris omnibus honoris & gloriæ palmam eripuit. Spectaculum pro-
fectò

Diffici-
lium ad-
spectus
magis de-
lectat spe-
ctatorem.

His imi-
tatis Con-
stantinus
ad auden-
dum,

cum leone
decertat in
amphi-
theatro, &
vincit.

fectò omnium ordinum admiratione totiusque amphitheatri applausu dignissimum. Dignius tamen longè spectaculum est, & Cælestium oculis iucundius, videre in huius vitæ theatro hominem rebus humanis maiorem, & ad quemcumque aduersarum rerum incursum inconcussum: qui, si calamitas, si incertor, si ignominia, si dolor impetum faciat, non terga vertat; sed obuium pectus obiiciat: qui ad ardentès rogos, ad aculeatas rotas, candentes laminas, ferreas vngulas, totumque carnificinæ apparatus, non colorem mutet, non gemitum emittat, non pedem referat: hoc qui faciat, non eum dico personam sustinere viri fortis in theatro, sed ipsum assero esse Fortitudinis theatrum, dignum ut quod ipsi indigetes ac beatæ mentes oculos animosque conuertant. Quod si ex theatro, in quo homines velut histriones in scenâ huius vitæ minimum repræsentantes spectauimus, ad certaminis palæstram (quod alterum nobis initio propositum erat) in quâ iidem velut athletæ luctantur, gradum fecerimus; facile intelligemus, honestissimum esse, instar generosi pugilis, strenuissimum quemque aduersarium sibi deposcere, hoc est, acerbissima quæque perferendo, efficere ut in nullis aduersis nullisque calamitatibus terga vertamus, sed contra ipsas ab ipsis induremur. Athletæ rebus asperis gaudent exerceri, delectantur pugnis, ambiunt contundi cæstibus: vtrò plagas ostentant, non ignari vulnera non inferre infamiam, sed gloriam conferre. Diceres illos, instar Indorum, quot in corpore cicatrices circumferunt, tot insertas vulneribus gemmas ac lapides pretiosos ostentare. Itaque quemadmodum illi totum corpus vulneribus eruentant, ut quò plures gemmas ac lapillos inferunt, eò pulchriores habeantur: sic qui in supremi Gymnasiarchæ palæstrâ versantur generosi pugiles, ardua quæque & acerba sibi deposcunt, magisque vulneribus quàm voluptate pascuntur, non nesciunt, cruentum verticem triumphalibus laureis, frontem sudore madidam specioso diademate, bellatrices dexteras lemniscatis palmis, laceros humeros regio paludamento, cicatrices denique aduerso corpore exceptas palmatâ togâ quandoque cohonestanda. Enimuerò quemadmodum in rebus creatis magis enitescit lilium inter spinas, rosa inter aculeos, margarita in ostreo, in glareis aurum: ita dum in huius vitæ palæstrâ ac puluere vitam degimus, & sub capite spinis coronato stipendia facimus; spectaculum longè pulchrius Deoque gratius exhibemus, si in huius vitæ calamitatibus cæcisque nubibus ac procellis infracti excelsique animi splendorem retinemus. Quid enim? an non multò pulchrius est æquis virtutum æstimatoribus spectaculum, Paulum cernere catenâ constrictum Solymæum carcerem illustrantem, quàm Cæsarem trabeatum conscendentem Romanum Capitolium? Stephanum inter saxorum grandinem pro inimicis Deo supplicem, quàm Sardanapalum inter opima fercula aureosque calices remulentum? Laurentium in candenti craticulâ tyranno insultantem, quàm Heliogabalum in molli sterrentem culcitrà: Iobum in sterquilinio philosophantem, quàm Augustum in palatio cum fastu imperantem? Et quia hoc sterquilinum quoddam quasi fortitudinis fuit gymnasium, lubet presso vestigio in hoc funeto tantisper hærerè. Hoc enim sterquilinum non solum de

*Gloriosius
agunt quò
vita malis
non ce-
dunt.*

*Quod in
theatro,
idem ha-
bet etiam
locum in
palæstrâ.*

*Vera viri
fortis ac
boni orna-
menta sunt
vulnera.*

*Parallela
mollitiei
& laboris.*

*Iobis gloria
in funeto.*

tanti viri gloriâ nihil decerpfit, sed contrâ, illius patientia fimeci aboleuit infamiam, dignumque reddidit, vt ait Chrysoftomus, quod ij etiam qui diademata gestant, deuotis osculis venerentur. Electus fuit hic inuictus pugil, vt, cum satanas omnes suas vires in eo laceffendo frustra exerceret, illustri documento sæculis omnibus innotesceret, quid posset erectus in Deum animus, & quanta in rebus asperis gloriæ seges ac materia sit reposita. Numquam maiori triumpho vicit Iob, quam cum tot ærumnis obseptus, vinci non potuit: cum iam omnium horribilium terrores sub iugum misisset, nilque superesset quod metueret. Cum enim nihil illi fortuna reliquum fecisset, nihil cacodæmon intentatum reliquisset; tandem omnibus superior, metum omnem animo proscrisperat. Sic vnus hic athleta cum prostratus videri posset, omnium in se oculos conuertebat: dæmonum, quibus iam victis insultabat; hominum, quos inuicto animi robore in stuporem rapiebat; Angelorum, quos splendore tot victoriarum perstringebat; Dei, quem suâ illâ inconcussâ constantiâ oblectabat. Potestis dubitare quin tantum virum diuina prouidentia ad aliorum exemplum referuare voluerit, vt vnus constantia fieret omnium disciplina? Cuius imaginem cum animis vestris firmiter impressam existimem, pedem ex Iobi sterquilinio, hoc est constantiæ palæstrâ, in campum refero. Itaque militiam esse vitam hominis (vt antè dixi) tamesi nullus id Iobus aserat, diurna nocturnaque, quibus exercemur, prælia non permittunt dubitare. Quid aliud materius est vterus, nisi domestica obscuri carceris palæstra, in quâ nouem mensibus velut tirones ad grauissima quæ impendent certamina, vmbatilis pugnæ simulacro quasi præludimus? Quo temporis spatio confecto, nascimur, hoc est, in campum pugnaturoi progredimur. Vix adspicimus amicam lucem, & mox primo vagitu cum ærumnis nos luctari testamur. Ipsa in quibus ploramur incunabula, sunt prima quæ occupamus propugnacula. Quid, quod in hac militiâ non antea receptui canitur, quam homini de itatione vitæ, summi Imperatoris iussu, discedere permittitur? Quod si ita est, si hic in quo degimus mundus, est velut Martius in quo certandum est campus, si vita ipsa dimicatio; hoc iam restat expendendum, vtrum militi generoso & laudis cupido sit optabilius ad votum, illic se sistere præsentem vbi præsentissimum est periculum, an aliorum gloriosa certamina inertem ac desidem spectare? vtrum illustrius ad gloriam, illic Ducis imperio pedem figere, vbi plurimi vel mortui iacent, vel morituroi cadunt, an verò inter lixas & calones, vbi vix buccinæ clangor auditur, delitescere? Sanè hic omnium sermone celebrabitur, & inter triarios censebitur, qui totius aciei in se influentis pondus belli que molem, instar Horatij, vmbone sustinuerit; vel ab hostium cuneis circumuallatus, exemplo Alexandri, de genu pugnauerit, quærens non vbi tutissimè consistat, sed vbi honestissimè cadat: cui satius erit fugere è vitâ, quam è pugna. At verò ignauius ille, è campo relegandus ad gynæceum tamquam inglorius ac degener, qui in pedibus quam in dextrâ plus præsidij repositum habuerit, qui ad primum ferri splendorem expalluerit, ad primum litui sonitum hastam clypeumque abiecerit. Quæ si in profanâ militiâ locum habent, multò magis

Homo nascitur ad labores & bella.

Gloriosus qui contra mala procedit.

Infamis qui cedit.

magis sacrae militiae auctoritatis, & sub CHRISTO Duce stipendia facientibus, debent esse commendata, ut haec praeter ceteris in laude ponant, stare intrepidè in primâ acie, contumelias verbaque probrosa, ut missilia tela & saxa sine vulnere circa galeas crepitantia despicere, contemnere stulta mundi iudicia, imò ipsum etiam contemptum; supplicia grauiissima, hoc est, mortis praeludia, ferendo eludere; denique omnibus incedere latitiis, cum caput obiciendum est periculis. Haec sunt quae milites honoratos & charos Imperatori suo reddunt. Solent enim Imperatores, si quem habeant in exercitu militem ad aggrediendum hostem strenuum, ad sustinendum belli impetum fortem, ad insidias fruendae industrium, ad pericula subeunda intrepidum; hunc è toto feligere numero cui ardua quaeque committant: hunc iubent incautus moliri insidias, explorare itinera, laceessere hostem velitationibus. Hic autem, si aequus est rerum arbiter, beneficium interpretatur, vnum se posse pro omnibus periclitari; magnique praemij loco ducit, dignum se habitum fuisse, cuius vnus singulare discrimen, esset communis securitas. Nimirum animi magnitudo periculis delectatur, & ambitu quodam segetem ac materiam gloriae vltro sibi deposcit. Contra verò corpus assuetum tunicae, loricae onus non sustinet; caput vnguentis delibutum, cassidem recusat; mollem otio manum durus exasperabit capulus. Utros iam Imperatori chariores existimatis? eosne quos otio marcescere permittit, an verò illos quos duris asperisque rebus exercet? Quis Lacedaemoniis credat iniustos fuisse liberos suos, quorum indolem non crepundiis, sed flagellis; non priuatim deliciis ad mensam, sed publice verberibus ad aram experiebantur? & quidem tam durè, ac propè dixerim inclementer, ut multus è visceribus sanguis emanaret; & nonnumquam (teste Tullio) mors ipsa esset metuenda. sic tamen ipsi illa perferrebant, ut, cum non iam membra, sed vulnera praebent lanianda verberibus, nullum non tantum clamorem ederent, sed nec gemitu quidem dolorem faterentur. Sic potuisse sibi, inter dolenda, ne dolerent imperare; quid aliud erat, quam ipsi quodammodo poenae, unde nascebatur dolor, poenas infligere? Si haec pro vanâ fluxaque gloria à Lacedaemoniis usurpata fuerunt; quid mirum si generosos spiritus Deus rebus asperis exercet? Nimirum publico humani generis exemplo eos in lucem edidit, ut doceant eos qui pusillo contractoque sunt animo, in istis quas tantopere fugiunt iniuriis, contumeliis, egestate, arumnis, nihil esse terribile praeter ipsum timorem: hoc solatium esse vasti doloris, quòd nemo possit valde dolere, & diu: cuiusuis supplicij acerbiteratem vel non esse grauem, vel esse breuem: si enim ferri potest, leuis est; si non potest, breuis. tunc autem homines verè magnos esse, cum arduis aduersisque rebus ingentes animos & obuium pectus opponunt: tunc enim censentur tanquam praetoriani milites, qui suorum laterum oppositu pericula omnia à suo Imperatore propulsent. Sed quid opus est aliunde aut exempla accersere aut documenta, ut generosam hanc rerum aduersarum ambitionem ac generositatis palastram vobis commendem, cum omnium instar esse possit Dux noster generosissimus? qui cum extra omnem certaminis aleam esse posset, maluit tamen tamquam

praesertim
CHRISTO
Duce.

Optimus
miles ma-
ximis peri-
culis ex-
ponitur
à Duce
belli:

etiam fi-
lius à pa-
tre:

Tullius. 123

etiam ho-
mo à Deo:

Hebr. 11.

etiam
CHRISTVS
ab
aeterno Pa-
tre, & suã
ipsius vo-
luntate.

Exemplo
CHRISTI
Ignatius
malorum
patientiam
sibi assu-
mit, &
suis pro-
ponit.

scopus inuidiæ ac malevolentia, omnium in se tela experiri. Plus dico, cum Apostolo: *Qui proposito sibi gaudio sustinuit crucem, confusione contempta.* Duo theatra Pater æternus Filio proposuerat (vt Chrysostronus, Theophylactus, Rupertus, aliique nonnulli docent) cum primum eum in orbem terrarum introduxit, in quo personam sibi impositam pro dignitate sustineret: alterum honoris, gloriæ, oblectationis; alterum doloris, abiectiois, ignominia: in illo nihil ad splendorem, nihil ad honestam voluptatem deerat, nec opum affluentia, nec Imperatorum trabæ aut diademata, nec vllum deliciarum genus; in hoc tristitia & acerba erant omnia, stabulum, egestas rerum omnium, hominum malevolentia, cacodæmonum furor, denique exquisita tormenta, & ignominiosissimum crucis supplicium. Vtrouis modo videbat se (quod sibi propositum habebat) humanæ salutis assertorem esse posse ac vindicem. In hæc cum CHRISTVS oculos coniceret, cogitationesque intenderet, & probè intelligeret hæc suo commissa esse arbitrio; vt semel exemplo suo præclarissimo sententiæque sapientissimæ decerneret, quid hominibus in hac vitæ palæstrâ tristicique exilio amplectendum, quid fugiendum esset; *proposito sibi gaudio sustinuit crucem, confusione contempta*: tantoque ambitu egestatem, incommoda, iniurias, tormenta, dedecus amplexus est, quanto mortalium plerique honores, opes, delicias plattumque consectantur. Deinde vt se iniuriis omnibus ac tormentis superiorum ostenderet, eorum admisit amplexus, quorum pedibus prostratus est; eos amicissimè compellauit, qui maledictis eum ac blasphemis onerabant. quinimò ipsos carnifices sic tulit in oculis, sic ex animo Patri commendauit, quasi non intulissent supplicia, sed beneficia contulissent. Hoc est generosi excelsique animi, hoc Imperatoris nostri symbolum, hæc militiæ nostræ tessera, *Bona facere, & mala pati.* Hanc gloriosam tesseram suã Ignatius, velut deuotæ CHRISTO, cohorti adfciuit: hac viã ad nominis immortalitatem præiuit. Quid enim mali in primo melioris vitæ tirocinio non pertulit? quas non audiuit contumelias? quas non sustinuit iniurias? quas non excepit minas? Prima ipsius magnanimitatis incunabula & fasciæ, vincula fuerunt & carceres. in quibus ipse victus licet compedibus, per vittutis tamen curriculum insignis stadiodromus celerrimè ferebatur; numquam liberior quàm in ergastulo constrictus. Quis satis admiretur hanc heroicam eius vocem, cum Francisco Mendozio, qui postmodum in Purpuratorum Patrum Senatuum adfciuit est, familiariter interroganti, ferrétne iniquo animo vincula hæc & carceres; respondit Ignatius: An tantum malum tibi videtur carcer & vincula? at verò non tam multæ Salmanticae compedes sunt, non tot catenæ, quin ego plures pro CHRISTO cupiam. O verba omnium gentium linguis deprædicanda! quibus ostendit defuturos citiùs carceres Ignatio, quàm Ignatium carceribus. Vincula & carceres CHRISTI causã sibi innocenti vouere, Christianæ est magnanimitatis; perferre, singularis constantiæ; læto libenti que animo perferre, heroicæ fortitudinis. Quis nunc pro dignitate explicabit, fueritne Ignatius generosior qui tot acerba sibi optauit; an constantior qui in tantã vitæ inæqualitate semper æqualis sibi que similis persistit; an

an fortior qui aduersa, tristia, molesta, infracto animi robore concu-
cauit? Hæc generosa in malis perferendis incholes non vnus Ignatij
visceribus circumscripta est; sed ad posteros eius, ipsamque Societatem,
hereditario quasi iure translata, illud robur non patris indidit, quod
in venerationem rapuit bonos, in inuidiam malos, in stuporem omnes.
Quod enim in orbe est Regnum, in Regno prouincia, in prouinciâ ciui-
tas, vbi non Societas vel exilio mulctata est, vel iniuriis vexata, vel con-
tumeliis lacerata? At Societas hæcenus ita in hoc circo pugnauit, vt
aduersariorum machinas contemptu, auctoritatem modestiâ, astutiam
industriâ, crudelitatem patientiâ, furorem gratiâ facile superarit. Ni-
mirum ingenti illâ calamitatum ac malorum mole, quâ fortitudinis ac
constantiæ acies hebescere vt plurimum solet, non aliter quàm cõfè
quadam virtutem suam acuens, suis iacturis fit diues, felix ærumnis,
funeribus immortalis: & ex foedissimis ruinis clarissimos sibi triumphos
instaurat. Cum enim tota eius gloria in conscientiâ rectè factorum con-
sistat, æquè facilem sibi cursum ad gloriam in morte, quàm in vitâ
esse arbitratur. Quod ne celeberrima quidem illa Lacedæmonia ignorauit,
quæ filium in certamen contra hostes progressurum clypeo armauit,
additâ hac breui, sed neruosâ cohortatione: *Cum hoc, aut in hoc redi.*
Sed nos hanc Laconicam oratiunculam obscuris verborum inuolucris
tectam enucleatiùs exponamus. Solenne hoc erat Græcis, eos qui in
certamine strenuè pugnando occubuissent, eodem quo dimicauerant
clypeo ad sepulturam efferre. Hoc est, quod suggerebat filio mater,
Cum hoc, aut in hoc redi. quasi diceret: Ad idem fili; ad bellum mitte-
ris, hoc est, ad periculorum aream, sed & gloriæ. in quam vbi prodie-
ris, qui scis, pugnando testare. ostende te esse materni non tantum
sanguinis, sed animi heredem. Magnum est in bello munimentum;
solum in prælio adferre mortis contemptum: sic in aciem procedas;
non vt pericula declines, sed vt obuio pectore excipias. Scito in pugna
multum quidem posse pugnantis virtutem, ita tamen, vt non parum
licere soleat fortuitis casibus: hos nec metuas, nec fugias. Accipe bel-
laturus belli testera, hunc quem trado clypeum: memineris te Lacedæ-
monium esse, cui, amissõ clypeo vicisse, ignominia; conseruato,
cecidisse, gloria est. Moriturus clypeum tegas, à quo fuisti protectus.
hunc tibi trado non magis in præsidium, vt fortiter vitam defendas,
quàm in ornamentum, vt honestè mortem oppetas: redeas viuus, aut
referaris mortuus, nihil interest, modò cum clypeo, vel in clypeo.

Hac bellicâ oratione, non minùs quàm clypeo, filium nobilis matro-
na armauit. Hæc olim fuit Lacedæmoniorum, eadem nunc Christiano-
rum præliandi conditio. Quare hoc sibi quisque persuadeat, summum
illum Agonotheram vnumquemque, dum ex umbrâ in arenam pulue-
remque descendit, tradito scuto fidei, simili oratione adhortari, quâ
olim multarum palmarum athleta Paulus Timotheum inflammabat:
Labora sicut bonus miles CHRISTI IESV: certa bonum certamen fidei. Sed
quia vos hîc præcipuè alloquor, qui sub sacris Ignatij signis stipendia
facitis, fingite, hunc, plurimis iam cum gloriâ confectis præliis, non vt
Etrusci solent tubâ, vel vt Arcades fistulâ, vel vt Cretenses lyrâ, vel

*Malorum
patientiam
hæcenus
Societas
anidè ex-
cipit:*

*& Sociis
commen-
dat.*

vt Lacedæmonij tibiâ, vel cornu vt Thraces, sed ex sacrâ Philosophiâ depromptis rationibus ad pugnam vnumquemque vestrum adhortari. Vos qui hîc quasi in scenâ spectaculum facti estis mundo, Angelis & hominibus, sustinete cum dignitate personam à Deo vobis impositam, quam fortitudo in arduis, patientia in aduersis, modestia in prosperis, constantia in difficilibus, virtutes denique singulæ magnificâ pompâ ac splendido sepiant comitatu. Vos qui hîc estis in palæstrâ athletæ, state corpore firmi ad omnes ictus expofiti: æquo animo ferte quidquid intra mundi huius tumultuosam geritur aream: nec indignemini, si, cum boni sitis, mala patiamini; quibus hoc maximè propositum esse debet, pessimis displicere. Hominem ad casus humanos parate, sed super humana tollite: vt nec in secundis rebus elati, nec in aduersis fracti, ad vtramque fortunam inuictum animum adferatis: donec eximium illud, & soli Deo singulare, vobis, quoad mortalis conditio finet, vindicetis; *non moueri*. vt qui in campo Deo Imperatore meretis, non tamquam leuioris armaturæ velites vltro citroque iaculis missilibus hostem lacestatis; sed, velut decuriali dignitate Principes, robore triarij, decretoriis armis ac destinatis ictibus impetatis. Vestra pugna fit aliis pugnandi disciplina: state tamquam armigeri Dei, iustitiâ lorica graues, sudore madidi, puluere non indecoro sordidi; inter bellorum fulgura & coruscationes, inter armorum strepitus & fragores, inter calumniarum procellas & inuidiæ faces, inter iudicum minas & tyrannorum furias, inconcussi. State, inquam, ac totius in vos frementis Orci pondus, non minùs fortiter excipite, quàm constanter sustinete. Hoc est Christianæ militiæ nomen dare, hoc est sub CHRISTO Duce stipendia facere: hoc est peculiare eius obsequium, & arctiorem quamdam societatem profiteri: hæc vna generosis mentibus patet via, quâ ad nominis immortalitatem beatamque æternitatem enitantur.

ORATIO SECVNDÆ.

In laudem eorum qui è Societate IESV sanguinem pro CHRISTO fuderunt.

Ambitiosam esse vnius purpuræ societatem, & sanguinis sui nobilitatem non fumosis maiorum imaginibus, sed nidore ac fumo qui ex ardentibus suorum corporibus exundat approbare, ad reliquas verò dignitatum purpuras erubescere, res vna mihi videtur & fugam habere perquam honestam, & cladem ipsâ victoriâ gloriosior, triumphum verò longè amplissimum, planeque sempiternum. Et sanè multarum ornamenta dignitatum & Insularum quando nominis tribuntur, non homini; & maioribus potius conceduntur, quàm moribus: licet suos in altissimo gradu collocarint, tamen, quia tot modò patiuntur inuides, quot maiores eorum antè vicerunt æmulos; sit, nescio quo pacto, vt extenuentur ea verbis, detrahantur filiis, communicentur cum maioribus, quasi ad nouam dignitatem nihil attulerint præter antiquam & ex annalibus petitam virtutem. At verò sangu-

*Nobilitas
virtutis,
non stirpis,
laudanda.*

men non sum perduellis; si vox in equuleo interclusa fuerit, silentium tamen meum clamabit. Non sum perduellis. poenæ fatentem possunt facere, non autem nocentem. In hac imbecillitatis suæ confessione trahitur in subterraneam specum, vel ipso adpectu terribilem. pendent sanguinolentæ circum taureæ, catenæ, secures, laminæ, pectines, rotæ, equulei. adhibentur nefarij satellites, quos odium Catholicae Religionis & libido torquendi conuocarat: laniatur, distenditur; nullus tamen gemitus, nulla vox Campiani inter acerbissimos dolores, diuulsionesque compagum, atque rotatum crepitus audiebatur, nisi hæc: IESVS, MARIA; IESVS, MARIA. vt scilicet doceret, malè quæri in istis lateribus ac latebris flagitiosa consilia, vnde depromebantur tam sacrosancta verba. O dignam tanto silentio vocem! O magnum, & præclare sibi conscium pectus, inter compedes liberum, inter accusatores securum, inter cruciatus tranquillum ac beatum! Quando ex illis equulei tenebris in Angliæ lucem, hoc est, in Londinensis populi frequentiam erumpes? quando palàm audietur fides tuorum dolorum, testimonium equulei, silentij patrociniū, vt te semel liberent populi suffragia, quem iam toties absoluerunt tormenta? quando innocentiae tuæ contumeliam detrahes, & infami satellitum manu gloriose stipatus ad Regium tribunal deducēris, tam paratus iterum pro innocentia tuâ ad stuporem omnium perorare, quàm in tormentis tacere? mihi crede, magnificentior redibis è tuâ catastâ, quàm Iudex fulgebit in suâ purpurâ. At dicet nonnemo: Infirmæ suæ & occultæ quæstioni publico suspensio fidem Iudices conciliarunt. quasi verò vir ille sanctissimus minùs in patibulo innocentiam suam tueri posset, quàm in equuleo. O gloriosum igitur illum diem, Campiane, quo crucem iussus conscendere, animo stetitisti quàm loco excelior! ô beatam illam mortem, quâ pro Capite Romanæ Ecclesiæ lubens volensque caput tuum oppignorasti! ô dignum memoriâ locum! quem tu iniuriarum memoriâ depositâ consecrasti, & ex arenâ crudelitatis fecisti theatrum pietatis. Viuet apud Anglos nominis tui gloria, viuet innocentiae fama, viuet fortitudinis præconium; viuet, viuet, inquam, tua illa vox, quâ vt extremâ, sic tuâ virtute dignâ, inimicis benè precatus es.

Sed hac tragœdiâ ad suam catastrophem perductâ, gradus nobis ad alteram faciendus. Vidistis, Auditores, subterraneam specum Campiani gloriâ collustratam: vidistis, eodem in sublime suspensio, aërem ipsum tam illustri Catholicae atque Apostolicae Fidei victimâ consecratum: nunc, si placet, spectate, quàm impiè hæresis aquas ipsas ac maria truculentâ cæde cruentarit. Hæc enim non contenta terras pestiferâ labe funestasse, exæstantem ferociam, scelerumque tempestatem, toto circumuexit Oceano; vt, si quos repentina vis ac turbo percussisset, antè naufragium animorum facerent, quàm corporum. Stabat prope insulam Palmæ, ne quis de Christianorum Athletarum viçtoriam dubitaret, stabat, inquam, in anchoris secunda Lusitanorum classis, & interim mors plenis velis adnauigabat; cum subito adest prædonum naus obsecundante vento. adulterantur in hostili puppe amica insignia, & occultis fraudibus apertum latrocinium prætextitur. mentiuntur,

*Marty-
rium Patr.
Ignatij
Azbedi
cum sociis.*

tiuntur, vt sese antè obsideri miseri sentiant, quàm videant bellum parari. Itaque scandunt hæretici foros, seruantur intimos recessus, & latentia receptacula, micantibus in ipsis quoque tenebris gladiis, excutunt: nec corporum tantum, sed etiam animarum exitium vectoribus moliuntur. O! inaudita tempestas, in quâ leuissimum est, pati naufragium! Quis tibi tunc vultus, Azebede, quæ mens, quod consilium, quando acerbissimam tuorum cædem intuebaris, & in sacra Sociorum latera Calvinianus ille mucro defæuiebat? superuacaneum tunc erat ad barbara tyrannorum littora martyrij gratiâ suspirare, cum iam in ipso mari occurrisset Brasilia. Habet & Oceanus Martyres suos: nec elementa beatos faciunt, sed tormenta. Hoc tamen erat omni morte acerbius, tot immatura suorum spectare funera, quando singulos arctissimè complexus, gladiis impiorum sese obiecit, non vt moreretur cum suis, sed pro suis; malebatque vel vnus esse vicarius, quàm omnium fieri socius. Sed quoniam fore videbat, vt quos amor coniunxerat, eos heterodoxorum piratarum odium non separaret; hoc vnum sollicitè cauebat, ne, qui primus erat auctoritate & munere, postremus esset clade ac vulnere; & qui omnibus præibat ad militiam, is cunctos sequeretur ad victoriam. Quid multa? arctissimo illo, &, prò dolor! extremo in complexu trucidantur ab impiis; toti que sanguine perfusi, deturbantur in mare, numquam animarum sitim posaturi, & scaturientibus adhuc venis acerba latrocinia mitioribus inscripturi fluctibus. Azebedus cum imagine Deiparæ inter vndas fluctuans, cum hanc benè ominatam tabulam arctissimè esset amplexus, gratissimum in ipso naufragio salutis portum inuenit. O miserum acerbumque toti Brasiliæ casum, Societati verò vniuersæ perquam gloriosum! Quid enim aut laudabilius ad nomen, aut illustrius ad splendorem, aut magnificentius ad gloriam, quàm amore salutis alienæ vehementius accendi, quàm vt ardor ille toto Oceano possit extingui, & vterius votorum impulsu vela facere quàm ventorum?

Sentio in hac tempestate, orationis meæ cursum ferri in vltimos Iaponum sinus: crudele Nangasachi ostium, & fumantia adhuc littora prospecto. Hoc scilicet Societatis triumphis adhuc deerat, vt, postquam terra, pontus, aër ad gloriosa eius certamina aliquid contulissent, ignis etiam elementum partibus suis ac muniis fungeretur. Angebatur in Iaponiâ humani generis hostis, & vehementer dolebat, eius oras tot sæculis interclusas, breui tempore à Xauerio esse patefactas; sentiebatque, hac portâ effractâ & reuulsâ, vastissimas patere Religioni Christianæ prouincias. nec ferre poterat, homines non horrore corporum tantum, sed & animorum squallore sibi simillimos; eò ire post flagitia, vnde ipse pulsus esset propter flagitia; & qui in eadem secum fuerant causâ, non in eadem manere fortunâ. Hic scilicet animorum motus, hoc fortissimorum Martyrum trophæum, hæc certissima Beatorum gloria inuidum humani generis hostem cruentabat atque confodiebat: nec minùs alieno zelo quàm proprio inferno torquebatur, quare cruces & rogos totâ explicat Iaponiâ, vt non minùs terrore fauaret quàm dolore. Quid hinc commemorem actos in crucem Paulum Michi, Iacobum Ghisai, Ioan-

Persecutionis Iaponice auctor diabolus.

*Marty-
rium Parr.
Caroli
Spinola.*

*Laus fa-
milie Spi-
nola.*

*Votum
martyrij
in S. Fran-
cisco Xa-
uero.*

nem de Goto? quid fortitudinem illorum incredibilem ac propè diuinam? quid decusata inter se vulnera, ex quibus plus gloriæ quàm sanguinis emanauit? Te certè, Carole Spinola, tacitus præterire nullo modo possum. da veniam, magne Athleta, si minus splendoris ab hac voce meâ acceperis, quàm à flammis tuis nunc es consecutus. Habet hoc omnis flamma, præsertim Martyrum, vt spectari possit, tractari non possit; & antè destituat facundia dicentem, quàm constantia conflagramentem. Quadriennio pænè toto miseriam in carcere vitam duxerat Carolus, vt vno die mortem beatissimam consequeretur. interim tamen nihil ipse de amicorum opibus, nihil de generis nobilitate, nihil de suis natalibus, vt barbaros flecteret, obtendebat. Nimirum gloriosius existimabat sanguinem sanguine exornare, quàm exorare. Raptus ad feralem pyram, admouetur palo; & crudeli misericordiâ ligatur remissius, vt, si constantiam vacillare contingeret, facilius esset sese expediendi ratio. Itaque subiecto igne, phœnicis instar, terris quidem mori, sed cælo cœpit viuere. O magnum gentis Spinolæ ornamentum! tu quo tempore Ambrosius Europam illustrabat victoriis, eodem Iaponiam Indiasque condecorasti triumphis; & vterque docuistis, Spinolas ad exemplar agendi & patiendi fortia tam nasci feliciter, quàm mori constanter. par consecuti estis ornamentum, licet dispari in elemento; nisi quòd longè minus sit superare vrbes & Martem tonantem, quàm ignes & Iouem, vt sic dicam, fulminantem. Vt vt est, vicit vterque, vicit gloriæ, vicit Religioni Christianæ, vicit immortalitati generis: vt dubitare possimus, plùsne gloriæ posterij vestri habituri sint, quòd tu in Oriente occideris, an quòd ille in Occidente fuerit exortus. Quamquam quid ego tantam gloriam vnus familiae circumscribo limitibus? habet Genua quo luceat, habet Iaponia quo ardeat, habet Ecclesia quo vincat, habet Societas quo triumphet. Et hi sunt fortissimi nostri Duces, qui procul à militari strepitu, sed non procul à militari gloriâ, extra furorem belli, difficiliora nasci pacis certamina, cadendo vicerunt, & Christianis tironibus ostenderunt, quænam essent honestissima vulnera. Quibus ego nec Americanum istum Thaumaturgum Anchetam, nec Armuzianum istud Lumen Barzæum, nec Indiarum Apostolum Xauerium coniungam: licet eundem vastissimo laborum & vndarum Oceano nauigantem eadem laurea fuerit coronatura, si eadem quæ ceteros, persecutionis illum procella inuoluisset. Poterat habere Martyrum gloriam, qui Martyrum habebat causam. nec fustes nocturnos timebat, cuius spes omnis erat in ligno; nec recusabat vno submergi momento, qui triduo assueuerat naufragio. Ne dubita, minùs semel generosus hic animus sudasset sub Martyre, quàm tamdiu sudauerat sub Æthiope. Sed de his alius erit dicendi locus: non enim hoc nunc agimus. vnâ tantùm Martyrum purpuram, quâ nullam pretiosiorrem transmisit Oriens, venerabundus exosculor, eorum scilicet qui ab Herculeis columnis suos labores exorsi, post emensum Oceanum, nouo in orbe inueteratos idololatriæ ritus sustulerunt, scelera ac flagitia compresserunt, barbariem ac immanitatem cicurant. qui conatu plusquam Herculeo, domitis tot feris quot barbaris, rerum omnium termi-

terminos animis transgressi, etiam vitæ suæ iam deficienti inscripserunt, *Plus ultra*. Eorum, inquam, qui sub Zonâ torridâ, in Indicis illis arenis, ubi mortales auro magis accenduntur quàm æstu, nullius rei quàm animarum cupiditate flagrant. eorum denique qui ad cælestis Regis aulam crucibus, equuleis, catastis sibi gradus fecerunt, & in pompam triumphi verterunt instrumenta martyrij: horum, inquam, purpuram venerabundus exofculor atque deprædico. Quæ si mediocria, si vîitata, si quotidiana sunt; nihil habeo quod commendem: sin verò singularia, si inusitata, si tam procul à communi laude fortitudinis & vulgari constantiâ quàm ab orbe nostro distita; laudentur sanè hæc à nobis tam propensis animis, quàm illi generosis tormenta sustinuerunt, & virtutem illam digniorem pulpito quàm equuleo, perpetuis consecremus honoribus. Cumquæ eorum ne necessaria quidem expectata sit mors, quorum vita debuisset esse immortalis; viuant saltem posthac sacris in imaginibus, viuant humanis in laudibus, viuant diuinis in honoribus, viuant sæculorum omnium memoriâ sempiternâ: sed vel maximè viuant in nostris vestigiis, ne, vt illis gloriofum fuit tantam nobis virtutum suarum ac meritorum hereditatem suo sanguine consignatam relinquere, ita nobis contumeliosum sit eam inertiâ nostrâ prodigere. Pudeat nos, inter tot Sociorum vulnera, nullam posse cicatricem exhibere. O beatos pugiles! qui crucibus affixi, aquis submersi, ignibus combusti, non suam luxerunt pœnam, sed gauisi sunt de præmio: qui resectis capitibus habere cœperint vbi coronari possent: qui omnium pedibus obruti, ac tyrannorum suppliciis excarnificati, omni Regum purpurâ nobiliorem triumphum sunt consecuti.

*Adhor-
ratio vt
imitemur
Martyres.*

ORATIO TERTIA.

*De causâ capitalis odij quo Societatem IESV heretici
prosequuntur.*

SI quis miratur, Auditores, quid causæ sit cur nostræ ætatis heretici implacabili planè odio à Societate IESV dissideant; mirari certè is desinet, si vtrorumque pugnantes inter se indolem, omnemque vitæ rationem toto, vt sic dicam, cælo disiunctam esse meminerit; maiusque inter eos esse discrimen Religionis & Fidei, quàm morum atque institutorum Iaponios inter & Europæos; vt qui non pedibus tantum, sed ingeniis etiam orbi nostro oppositi esse videantur. Operæ pretium est hunc pugnantium inter se morum atque iudiciorum typum; eiusque quod mihi propositum est certaminis adumbratam imaginem, paulisper intueri. Iapones, teste Maffcio, epulas nostras, nos vicissim illorum condimenta aspernamur. Aquam nos gelidam, illi calefactam ætate pariter & hieme potant. Nobis gemmea aureaque, illis fictilia terreaque vasa in honore sunt. Iam in curationibus corporum, nos agris dulcia & tenerè cocta; illi falsa ac penitus cruda; nos altia, illi conchyliia apponunt. Pharmacia nos fermè olidis & amaris, illi perquam suauibus & odoratis vtuntur. Illi è coloribus lætum ac festiuum æsti-

*Maffcius
Hist. Ind.
libr. 12.*

*Franc. Garaf.
Doct. curios.
l. 2. sect. 11.*

*Iaponum
mores no-
stris con-
trarij.*

mant nigrum, albus illis in funere ac luctu est. quæ à communi Euro-
pæorum sententiâ, vsuque nostro longissimè absunt. Nobis dentium
in candore, ipsis in nigredine est decor: quare atro quodam pigmento
eos identidem inficiunt. Illi somnum capiunt subiecto cervicibus la-
pide vel tigillo, nos molle tomentum aut puluinar adhibemus. Illis
aperto capite in sole pariter ac pluuiâ vterque sexus incedit, quod apud
nos vitatur vel maximè. Illi foris absque pallio, domi verò ambulat
chlamydati; nos contrâ facimus. Equum nos à læuâ, illi à dexterâ con-
scendunt. Inter salutandum nos caput, illi crepidarum leui excussu pe-
des detegunt. Aduenienti amico nos assurgimus, illi subsidunt. Plura
eiusmodi prætereo, ne ad viuum cuncta rescere videar. Enimverò
quàm vehementer in viuendi ratione ac lege Iaponij à nostrâ consue-
tudine abhorrent, tam è diametro hæretici omnes ab vniuersâ Societate
dissentunt. Hæc origo diffidorum, hic fons est omnis malevolentia.
Ceterum hac in parte diuinæ Prouidentia consilia licet admirari, quæ
valdè opportunè hac ætate nostrâ huius Ordinis Christianam mili-
tiam perditorum hominum istorum furori atque amentia oppo-
suit. Hanc ego diuersitatem ingensque discrimen inter vtrosque dum
vario ex capite breuiter ostendo; non minùs æquos iudices vos fore
confido, quàm beneuolos Auditores.

*Doctores
noui Eu-
angelij:*

Adiunxerunt sese Luthero, posteaquam ille Deo ac Religioni per-
fidus, pristinae Fidei castra deseruit, continuò petulci è triuio Magistelli,
procaces Grammatici, discincti Poëtae, leues Græculi, ebrij Oratores,
nescio qui Philosophastri atque Philologi: horum exempla secuta est
è Reip. fæce grex futurorum, tinctorum, lanionum atque textorum. Quid
deinde etiam? Vt nihil ad summam impietatem, nihil ad extremam
dementiam deesset, confluxere vndique facinorosissimi homines, igno-
miniâ celebres, Iudicium sententiis dammati, publicæque infamiae signis
inuisti: inde verò profiliere prostituti pudoris ac pudicitiae mulieres; quæ,
velut istius Academiae Eximiae Dominae ac Magistrae nostræ, in sug-
gestum, in exedras, in sacra pulpita proruperunt. Tales fuere præclari
instaurandæ Ecclesiae architecti, & si inferis placet, quinti Euangelij
buccinatores. Tum verò perditissimus hominum cæcus tali duce
conflatus, illicò Orthodoxam Ecclesiam, illiusque legitimum Caput
aspernari, vtriusque sacrosanctam auctoritatem, ætatum omnium & na-
tionum & ordinum perpetuâ consensione stabilitam, conuellere, san-
ctissimorum oracula Pontificum pedibus conculcare, grauiissima Con-
cilia etiam Oecumenica spernere, sacramque Paginam aut mutilare aut
illegitimâ interpretatione conspurcare, ritus sacros profanare, Sacramen-
ta polluere, sacras aras euertere, templa incendere, omnia deniq; huma-
na ac diuina conculcare. Nec factis minùs abominanda commenti
sunt dogmata, quibus omnem probitatem ac virtutem, omnem pieta-
tem ac Religionem è vitâ proscriberent: nullo iure ac legibus Christia-
nam libertatem adstringi: credentibus nulla flagitia nocere: bonorum
operum merita id esse coram Deo, quod Veneri donatas à virgine pu-
pas: castitatis votum stultam esse temeritatem: Deum scelus omne fla-
gitiumque designare, & ad ea homines fatali quadam necessitate im-
pellere.

Fontan.
lib. 5.

*sanam do-
ctrinam
prescri-
bunt:*

Sander. lib. 7
de Vif. Mo-
narch.

Lindan. in
Exhort. ad
Holl. c. 12.

*insanam
inuehunt:*

pellere. Plura recensere perhorresco. Quis in rupibus natus Geta, aut quis è quercu excisus Arcas, tam sui est immemor, vt eiusmodi opinionum portenta vel cogitare audeat, qualia illi non solum bipedum, sed omnium quadrupedum nequissimi publicè sunt professi? Quis nunc eorum vitam omni legum vinculo solutam esse criminetur? ego vel maximè doctrinæ quam tradunt adstrictam & consonam esse contendo. Nolo hanc scelerum flagitiorumque faciem exhaurire: in vnicam libidinem, & quidem strictim, digitum intendō. Præluxit omnibus in hoc genere sacrilegam faciem ipse Lutherus, qui præ cibo, potu, somno necessariam omnibus venerem impudentissimo scripto persuasit; qui iugo Religionis excusso, incestis se nuptiis contaminauit. Huius Hæresiarum vestigia non pauci, diffractis votorum repagulis, omniq̃ pudore proscripto, sunt secuti. Vt verò quales fuerint isti hymenæi, erimine ab vno coniecturam faciatis: in Carolstadij inquinatissimis nuptiis (fuit is è Sacerdotibus primus, qui scorto iunctus est) inaudito facinore Missam, vt loquuntur, omni impudentiâ atque infantiâ nobilem concinnarunt: in quâ non modò sacrilegos atque fœdifragos Sacerdotes magnis laudibus extulerunt, verum etiam vt Heroas Deo plenos, ipsaq̃ mortalitate maiores, deprædicarunt. O aurea nimirum tempora, sanctiq̃ mores! ô sacrosancta noui Euangelij decreta, legesq̃ castissimæ! Ita domus Dei diuinitus instauratur? Stomachare hîc, ô Daniel, & exclama: *Semen Chanaan, & non Iuda, species decepit te, & concupiscentia subuertit cor tuum.* Vaticinium tuum, ô Isaia, iam impletum est: *Habitabunt ibi struthiones, & pilosi saltabunt ibi: & respondebunt ibi ulula in ædibus eius, & sirenes in delubris voluptatis.* Atque vtinam hic sit nequitia terminus! Enimuerò vterius effrenata nouorum Euangelicorum prorumpit audacia. Disciplinam illam suam, tamquam de cælo lapsam, non tantum canticis, rhythmis, comædiis, declamationibus, scriptis libellis, sed inaudita etiam crudelitate atque immanitate passim propagare conati sunt. Euoluite huius sæculi annales; & cum gemitu legetis, virgines castissimas, mulieres prægnantes, viros integerrimos, sanctissimarum Familiarum Religiosos, Sacerdotes Deo sacros, senes non minus virtute quàm canitie venerandos, exquisitissimis tormentis fuisse trucidatos. Nulli ætati, nulli sexui, nulli ordini parcitum est. Nec aliam sanè ob causam, quàm quòd illa nefaria opinionum portenta repudiarent, illa flagitiosissima dogmata detestarentur, & auitam Catholicæ Apostolicæ Romanæ Ecclesiæ Fidem vitâ fortunisque suis chariorem ducerent. Nihil hîc necesse est inaudita suppliciorum genera recenseri; homines innocentissimos, Deoque consecratos, toto corpore mutilos, præcipitio elisos, viuos in terram defossos, veribus affixos, lento igne tostos, virgines constupratas ac tortorum libidini permissas. Cetera etiam libenter silentio inuoluo, quæ vel tragica Poëtarum figmenta, vel ipsam belluarum immanitatem superant. Planè vt necesse fuerit, diuinam Prouidentiam, quæ semper pro salute atque incolumitate Ecclesiæ suæ excubat, vt olim grassantibus in orbe venenis sua suppeditauit antidota, ita nouam hanc Ecclesiæ pestem nouis etiam subsidiis amoliri. Quæ olim pestes Ecclesiam infestant, quæque aduer-

viuunt,
prouidentia
cent:

Lib. de Vita
coniug.

Fontan. l. 8.

Daniel. 13.

Isaie 13.

doctrinam
suam crimi-
delissimè
propagant.

Claud. de
Sanctis, lib.
de Dircept.
templ.

Sander. lib. 7
de Vic. Mo-
narch.

*Hæreses
omni sa-
culo.*

*Præsidia
Ecclesie
omni ano.*

*Luthero
cum suis
opponitur
Ignatius
& Socie-
tas.*

*Greg. XIII.
Bullâ, Quan-
tâ fructuo-
siss.*

*Bullâ, Inno-
centibus.*

aduersus eas præsidia à Deo submissa fuerint, minimè obscurum est Percurrite, si placet, ætates singulas. Primâ, exstiterunt Simoniani, Cerinthiani, Philetiani: secundâ, Montanista & Gnostici: tertiâ, Manichæi & Notiatiani: quartâ, Ariani & Donatistæ: quintâ, Nestoriani cum Pelagianis: sextâ, hinc Monothelita, inde Tritheita: septimâ, cum Mahometanis fuere Armeni: octauâ, cum Iconoclastis Albanenses: nonâ, Taurinenses & Photiani: decimâ, Anthropomorphita: vndecimâ, Berengariani: duodecimâ, Arnaldista: decimatertiâ, Albigenes: decimaquartâ, Wileffita & Lollardi: decimaquintâ, Lutherani & Calvinista. Ceterum nullo vniquam sæculo diuinam protectionem Ecclesie defuisse, historiarum monumenta fidem faciunt. Primo siquidem sæculo Simonem Petrum Simoni Mago opposuit: Ioannem Euangelistam cum Cerintho, Paulum cum Phileto commisit: secundo, Irenæum ac Papiam veræ fidei propugnatores dedit: tertio, Clementem Alexandrinum atque Cornelium Summum Antistitem: quarto, Basilium & Athanasium: quinto, Cyfillum atque Augustinum: sexto, Gregorium Magnum Sikeriumque Pontifices: septimo, Maximum & Eugenium: octauo, Damascenum cum Albino: nono, Stephanum & Ionam Episcopos: decimo, Moysen Barcepham: vndecimo, Hermannum Contractum: duodecimo, Bernardum: decimotertio, Dominicum & Franciscum: decimoquarto, Durandum à Sancto Portiano & Henricum Susonem: decimoquinto, Ignatium. Cuius viri, Deus immortalis! quàm contraria heterodoxis studia moresque exstiterunt? Non tanta Iapones inter, quorum initio memini, & Europæos morum studiorumque dissensio reperitur, quanta inter Lutheri & Caluini assecclas, & fundatam ab Ignatio Societatem. Quid, obsecro, Luthero propositum fuit, nisi Romanæ fidei extinctio, Pontificiæ auctoritatis euerfio, morum corruptela, mortalium denique à CHRISTI legibus & ab omni probitate auulsio? Hæc enim per eum nequissimus dæmon (quicum familiarissimè sese egisse, disseruisse, modicum falis comedisse gloriatur) nefariè molitus est. Contrâ verò (Pontificia verba profero, quæ publico diplomate omni posteritati commendata sunt) *finis Societatis, Fidei propagatio & defensio, animarumque in vitâ & doctrinâ Christianâ progressus. Ad quem finem Spiritus sanctus Ignatium Loiolam, ipsius Societatis institutorem, eiusque Socios excitauit: media etiam præclara maximeque opportuna eis tribuit atque confirmauit.* Ille infamis apostata ex angulis & imâ facie plebis non tantum homines illitteratos, sed impietate, sed infamivitâ, sed morum contagione notissimos, verbi Dei deprauatores, sacrarum Paginarum scdissimas harpyias, in aciem produxit. Contrâ verò quàm nobilem, quàm expeditam, manuque & linguâ promptam legionem illi opposuit Societas IESV? nempe ex luce Christiani orbis, & florentissimis Regnis viros (vt cum Pio V. loquar) *litterarum præcipuè sacrarum scientiâ, religione, vitâ exemplari, morumque sanctimoniam conspicuos, multorum religiosissimos præceptores, ac verbi diuini optimos prædicatores & interpretes producendo.* In castris heterodoxis vanissimas ac stultissimas mulierculas reperias, quæ iniuste in publicum suggestum cathedramque adrepentes, propositis palàm assertionibus, ad certamen de altissi-

altissimis Fidei mysteriis Doctores prouocent. In Societate verò adlectos ab Ignatio grauissimos Theologos, omni litteraturæ ac sapientiæ genere excultos, inuenies; quos Summi ipsi Antistites ad celeberrimum illud Christiani orbis theatrum, lectissimum, inquam, Concilij Tridentini Magistratum, delegarunt. Lutherus homo ad quidlibet audendum projectæ temeritatis, non erubuit vanum ac futile hoc vaticinium propalare:

Pestis eram uiuus, moriens tua mors ero Papa.

& verò nullam non machinam ad euertendam Pontificiam dignitatem admouit. quin inò eousque prouectus est dementiæ, vt Reges ac Principes hortaretur ad lacesendum bello Pontificem, manusque in S. R. E. Cardinalium sanguine lauandas. Quid verò Ignatius? an non omne suum studium ac suorum eò contulit, vt supremam in terris Pontificiam dignitatem ab hæreticorum calumniis, sophismatibus, machinationibus vindicaret? nōne eiusdem obedientiam toto orbe Christiano asseruit? nōne Professos suos peculiari voti religione Summo Christi Vicario ad arduas quasque missiones obnoxios esse voluit? vt nihil mirum sit, Clementem VIII. sapientissimum Pontificem Societatem dextrum brachium Apostolicæ Sedis indigitasse. Quid nunc dicam quantâ petulantia noui illi quinti Euangelij magistelli venerandam SS. Patrum canitiem conspurcarint, eorumque auctoritatem protruerint? Hanc autem semper venerata est Societas; eorumque doctrinam, tanquam hagiographis proximam, & ab ipso fonte propius emanantem, est exosculata. Porrò, contaminatissimos Nouatorum mores, vitamque flagitiis ac probris infamem, nihil attinet in propatulo constituere: satis superque eorum probra variis scriptorum monumentis sunt consignata. Societas autem (quod diuinæ gratiæ ac protectioni acceptum refert) ne sibi ipsi præconis vice fungi debeat, amplissimum Iulij III. Pontificis Maximi elogium est consecuta: cuius in publico diplomate hæc sunt verba: *Considerantes nihil quod pium sanctumque non sit, in Societate eiusque laudabilibus institutis, ac exemplari Ignatij & aliorum Sociorum vitâ & moribus reperiri.* Denique hoc egerunt Caluini & Lutheri assecla, vt orbem vniuersum peruersis dogmatibus & scedâ vitiorum omnium colluione contaminarent. Sed, quæ Dei bonitas est, & excubans in salutem Ecclesiæ suæ prouidentia, vltra Septentrionem & vicina quædam Regna exitiabilem illam pestem diffundere non potuerunt. At Societas genuina Euangelij semina, & mores Christianâ professione dignos, quadripartito terrarum orbe longè lateque propagauit, gentesque multitudine innumerabiles, locis infinitas, immanitate barbaras, naturâ cæcas, cultu impias, vitiis omnibus contaminatas, etiam cum præsentissimo capitis periculo à tenebris ad lucem, à feritate ad humanitatem, à miserrimâ dæmonum seruitute ad beatam libertatem filiorum Dei, ab idolorum superstitione ad veri Numinis cultum, ab omni scelere ac flagitio ad omnem probitatem virtutemque traduxit. Nihil opus hîc mihi tam amplam Societatis laudem conquistis vndique testimoniis stabilire: vnum mihi sit instar omnium, & quidem grauissimum & maximum, Summi Ecclesiæ Præfulis Pij V.

A a a a

qui

Strius Hist.
anno 1520.

Suarez to. 4.
de Relig. l. 1.
de Inst. 50.
cietas.

Bulla, Cùm
indefessa.

Genebrard.
in Chron.

qui amplissimo suo diplomate posterorum memoriæ testatum voluit: *Societatis homines, Verè mundi huius relicti illecebris, ad eò Seruatori suo se dedicasse, ut, conculcatis thesauris, non contenti terrarum finibus, usque ad Orientales & Occidentales Indias penetrauerint: ac eorum aliquos ita Domini amore fuisse perstrictos, ut etiam proprii sanguinis prodigi, martyrio voluntario se supposuerint: perque eorum spiritualia exercitia etiam Regna ipsa fidem CHRISTI agnouisse.* Satisne luculenter hæc hæctenus deducta, ut fidem adstruamus Aquensi Præfuli Gilberto, qui summo iure Ignatium Antilutherum esse pronuntiauit? Satisne animaduertitis, non magis pedibus moribusque nobis obuertos esse Iapones ceterosque Antipodes, quam huius sæculi heterodoxi Societati IESV aduersantur? Quis ergo iure mirabitur, tantam inter utrosque animorum exulcerationem auersionemque intercedere,

Lupis & agnis quanta fortitò obtigit?

Ex hoc itaque fermento, ex hac face prodeunt tot calumniæ in Societatem, tot maledicta, tot libelli famosi, tot sanguinaria edicta, tot proscriptiones, tot cruce denique ac tormenta. Sed, ô cæca maleuolentia, & inconsulta nequitia! dum Societatem conuictis & calumniis obuere planeque conculcare se posse existimant, non vident eam tum vel maxime exornari. Quid enim Societati contingere potest gloriosius, quam si toti orbi manifestum euadat, eam à flagitiosissimis ac perditissimis hominibus implacabili odio omnique diritate vexari? quid optabilius, quam ab iis cum fastidio natuscæque despici, qui nullum veræ laudis gustum habent? Magnis interim animis estote, viri Religiosissimi, magnum vobis aduersus maleuolorum tela præsidium, magnum aduersus omnes persecutionum procellas solatium repositum est in præclarâ recte factorum conscientia. Deinde si qua vis, si qua tempestas, si qua dimicatio incubuerit; Dei præsidio tecti, inter medios hostium cuneos illæsi consistetis. Vnus instar omnium vester vobis erit IESVS, qui hoc vnico verbo mœrorem vobis omnem absterget; *Si patremfamilias Beelzebub vocauerunt, quanto magis domesticos eius?* Sed quemadmodum ille tandem inimicis omnibus superior, eam gloriam est consecutus, quam omnis intuebitur æternitas: ita vobis aliquando ex persecutionibus, proscriptionibus, tormentis solida voluptas, ex maleuolentiæ tempestatibus tranquilla securitas, ex mendaciorum & calumniarum nubibus æternæ lucis ac dignitatis splendor emerget.

Math. 10.

ORATIO QVARTA

In Calumniam; cuius insanis clamoribus Societas sæpè insimulata est auaritia, delicatioris vitæ, ac superbia.

A suo ex-
ortu ca-
lumniis
appetita
Societas:

ET si, quodam naturæ beneficio, minima quæque paruitate suâ tuta sunt, & quemadmodum aciem oculorum, ita multò facilius omnem inuidiæ morsum ictumque subterfugiant; tamen hæc minima IESV Societas, post tot alios in Ecclesiâ clarissimos Ordines recens exorta, ne quidem illis iniuriis admodum reuibus, nec suâ illâ appellatione,

tione, quâ à Beato Conditore Minima toties nuncupata est, effugere vniquam potuit, quin in multorum, non iam oculos (quod necesse erat) sed odia atque inuidiam incurreret; inde ab ortu suo vbiq̄ue appetita frequentibus contumeliarum telis. Verùm vbi iam ad vnius sæculi decursum reflectit oculos, nõnne meritò mirari potest, quo suo fato contigerit, vt nemo hisce centum annis Christianæ Religionis, nemo auitæ ^{ab hereticis,} sinceræque Fidei hostis fuerit, qui non grauissimo in hanc Familiam animo belloque exarserit. quamquam, fateor, minùs nouum videri debet, eam ab istis Dei ac Religionis hostibus velut scopum peti, cum ipsa clarissimum I E S V nomen tamquam signum præferat, in quod istorum omnium cogitationes, linguæ, calami, vt intenti arcus, vt nerui, vt tela conuertuntur. Sed illud admiratione dignissimum semper iudicauere ^{ab amulis,} viri prudentes, repertos fuisse nonnullos melioris Fidei ac vitæ homines, nescio quibus circumuentos fraudibus calumniatorum, qui in hoc quoque bellum omni auctoritate suâ animoque subinde incubuerint. Etenim quòd priores illi fuerint aduersati, qui virtuti, qui Fidei, qui Religioni bellum indixerant; id ex instituto fecerunt: non opinabantur satis probari sui similibus posse se Ecclesiæ esse hostes, nisi huius Ordinis essent inimici. hi verò dum illius famam passim in circulis, in conuentibus, in conuiujs oppugnabant, quo pacto nomen suum & existimationem tueri poterant? Illi sæpenuerò ab hoc Ordine nostro Fidei causâ laceffiti, suas reponebant obreçtationes, cum rationes non possent: hi verò ne verbo quidem violati, vltra in eum euomebant virus acerbitalis suæ, suamque ab eo alienationem, vti terrori ac formidini ceteris, ita suis ac sibi commendationi fore existimabant.

Quid putem? speramne ab vtrisque I E S V Societatem? ita quidem illi non obscure præ se tulerunt, imò non sine acerbissimâ verborum contumeliâ in contemptum illam adducere studiosè sunt conati. Verùm si quis, deposito partium studio, rem paulò æquius mecum velit expendere; non video nec in præclaro ipsius Instituto, nec in ratione viuendi, quod despici ab istis carpique iure potuerit. An illius famam maculis saltem aliquibus facile à se aspergi posse crediderunt? ignari quid recti conscientia, quid animi magnitudo, quid integritas, quid innocentia valeat; quæ tum maximè suam explicat ac diffundit lucem, cum in medijs inuidiæ tenebris vmbriisque versatur. An verebantur fortasse ne suo honori nominiq̄ue detraheretur, quidquid nostro accederet? alienæ certè nemo existimationi inuidet, qui confidit suæ. An sibi persuadebant noui quidam Hannibales, hanc firmissimæ Societatis rupem assiduâ maledictorum acrimoniâ, ceu nouo quopiam aceto perfusam, sensim ac sensim dissolutum iri? at illius hastenus operibus quantum iniqua detraxit æmulatio, tantum emergens veritas laudibus adiecit.

Illud profectò est. Sperabas Calumniâ (vitium enim arguere mens est, non homines perstringere) sperabas, inquam, Societatem apud imperitos in odium vocare te posse, illiusque splendidissimæ famæ nonnihil officere, obiectis conuictorum tuorum vmbri ac telis: non secùs atque ille qui quondam, emissis innumerabilibus sagittis, & soli ipsi clarita-

*inmulta-
rio, & sine
probatio-
nibus.*

tem & hosti suo diem erepturum se dixit gloriosus, quam fecit. Hinc illæ tibi perpetuæ voces, quibus avaritiæ, superbiæ, commodioris ac lautioris vitæ Societatem arguis. Hæc spargis in vulgus, hæc ignorantibus obtrudis: hæc criminum omnium brevis summa, imò calumniarum, quas nulla diluat oratio. credita, damnata, præiudicata sunt omnia. ignari atque insolentis vulgi clamor pro omni oraculo est: vociferantur omnes; avaros, deliciosos, superbos esse Iesuitas. quis contra tendat? Si quæris, quo hæc auctore spargantur, quo teste confirmentur: frustra es; tam verum est quam te vivere. quo ex facto dictoque id liqueat: nihil agis. innumera esse asserent, indignabunturque sibi non adhiberi fidem, licet nullum solidè adferre valeant. Cæco impetu eam sibi imperare persuasionem: nefas est, aliter si sentias. Sed singula breviter saltem expendamus.

*Nec avara
Societas
est.*

Dives & avara Societas est, parandisque opibus inhiat. O præclaram illam Religionem, paupertatis votis vinculisque constrictam! ô præclarum te Ducem, Ignati! qui spretis paternis opibus commodisque gentilitiæ domus, eam legis cohortem, iisque instruis præceptis, ut suam ab auro cupiditatem ac manus cohibere non possit, & magnificè te iactas nudi CHRISTI nudum esse sectatorem. Quamquam diuitiarum accusari parum est; immensæ cupiditatis & inexplebilis avaritiæ insulamur; quasi nostras immigrarit in ædes auri illa sacra fames, quæ quælibet in scelera mortales agit. An non insignis contumelia est, eos qui res spesque suas abiecerunt, traduci palàm tamquam inhient alienis? quo testimonio? quo vestigio? quo signo hæc nota nomini nostro inuritur? An ex eo quòd nec pro sacris concionibus, neque pro augustissimo Missæ sacrificio, neque pro vllâ piâ functione, teruncium admittat unquam, nec admittere per leges suas possit Societas? An quòd labores suos omnes ac curas ad civium salutem gratis referat consumatque, nullâ expectatione ac spe mercedis? quæ tamen tum maximè esset spectanda, si tanto amplificandæ rei suæ desiderio, tamque inexplebili cupiditate teneretur. An quòd peculiari restringendæ paupertatis voto, quasi septo quodam viam sibi ad ampliores facultates obstruxit, quam sanè, si pecuniæ amore ac dulcedine caperetur, laxatam potiùs oportebat? Sed hæc ex disciplinæ nostræ arcanis deprompta superant scilicet tuum, ô Calumnia, vulgi que captum. Rudiori Mineruâ tecum agam necesse est. Habet Societas annuos census in Collegiis. Esto sanè: hæc tu ab Euangelicâ paupertate aliena, hæc avaritiæ signa putas aut argumenta? Frustrà hîc tecum subtiliùs disputem de eâ paupertate, quæ priuatim proprium habet nihil: in communi Superiorum imperio dispensandum aliquid, quo præsens vitæ toleretur necessitas; ne aut populo grauis sit ea egestas, aut conquirendi victus cura à studiis aliisque grauioris momenti functionibus auocet. Sed frustra, inquam, cæcæ facem accendo, quando tu aliam paupertatem nullam nosti, quam coactam inopiam, vilemque mendicitatem. Frustrà etiam singulorum tibi Collegiorum accepti expensique rationes exposuero. Scio, nec iuratus quidem apud te fidem inueniam. Vix oculis ipsâ tuis credes, si serinia loculosque excusseris: quos, ut ait Comicus, araneis plenos & inaniis inuenies.

nec dives:

uenies. Miraberis etiam, nisi planè peregrina sis in rebus œconomicis, tantillum annui census tot viris doctis ac honesto loco natis modestè frugaliterque alendis sufficere posse. Quid si etiam expendas aliquot in Belgio esse Monasteria, quæ singula teorsim ampliores habeant fundos ac facultates, quàm omnia simul amplissimæ Prouinciæ Collegia; adhuc tibi diues & opulenta videbitur esse Societas? quid si in illis ipsis Monasteriis non multò maior Religiosorum sit numerus, quàm in mediocri aliquo Collegiorum nostrorum? quid si ingenuè fatear, nullum pænè Societati in Belgio tam lautè fundatum esse Collegium, quod non grauissimo labore ære alieno? Vbi tandem, quas tam impudenter imprudenterque exagitas, reperies diuitias? Sed clamant scilicet templa atque ædificia diuites esse Iesuitas. Quæ templa? structa atque adornata alienâ benignitate, liberalitate Principum, eleëmofynis hominum piorum? Quid hîc est, quod absque diuinæ Maiestatis iniuriâ carpi possit? aut quæ hinc nobis diuitiæ, quæ opes? Nisi fortè trabes ac marmora saginando stomacho nostro idonea, aut argentei aureique panni scrutata, facris vsibus subtracta, pullis nostris vestibus assuenda existimæ? Quid, quòd publica urbium templa vbique nostris sunt augustiora? imò pleraque etiam Religiosorum? Et cultui diuino quæ nimia potest esse maiestas? ne stratum quidem auto pauimentum hîc damnari fas est. Quo sumptu tabernaculum fœderis atque arcam, quo apparatu quantisque opibus templum sibi strui Deus olim mandauerit, ne Romanæ quidem Historiæ Scriptores ignorarunt. Salomonis pietatem sacramque magnificentiam, quæ non antiquitatis monimenta deprædicant? Itaque quod sapientissimo olim Regi honori vertitur atque laudi, hoc tu Regibus Christianis atque Principibus, hoc tu Magistratibus Rebusque publicis vitio vertes? nec licebit viris copiosis in Deum (cui omnia accepta referunt) esse piis ac liberalibus, nisi nos in Religiosam paupertatem peccasse videamur? Illi illi sunt (libentes fatemur, & æternâ grati animi memoriâ recolimus) illi sunt, quorum beneuolentiâ atque ære aedes illæ nostræ in eam altitudinem maiestatemque assurgunt, eumque, quem criminariis, induunt splendorem & ornatum. Illi sunt, quibus longè augustius videtur, suarum facultatum partem aliquam Deo in aris nostris consecrare, quàm Veneri aut Baccho, aliisque turpitudinis aut vanitatis idolis; quibus, prò dolor! non pauci suas plenâ manu sinuque diuitias profundunt; id vnum sibi suisque perire existimantes, quod diuino cultui transcriptum vident. In ædificiis verò quid tantopere est quod tuis luminibus officere possit? nostròve priuatim commodo, an publicis populi vsibus ampla atque spatiosa sunt? an nobis, an populo seruit vasta illa fundi nostri area quam templo tribuimus? idem ferè de ædificiis est. Numerata maiores exedras, Sodalitatum aulas, gymnasiolorum areas atque scholas, numerata amplâ in familiâ necessaria agris hospitibusque conclauia, tum bibliothecam, triclinium, singulasque Coadiutorum officinas; vniuscuiusque habitationi quid relinques? angustum sanè obscurumque angulum, qualia in plerisque Collegiis cubacula nostra sunt. Et vt paulò ampliora sint, an tu iis qui totis diebus ad pulpitem in cubiculo studiis affixi desident, tantillum spatij inuidebis, vt ad vnum se

possint alterúmve passum commouere? Profectò si coràm ea lustrares oculis,exteriore te specie deceptum fatereris, fortè & illà Henrici IV. voce: *Neminem cui Societatis res perspecta est, de eà perperàm aut loqui aut sentire posse.* Animaduertes quippe tum,domos nostras nullo firmiore,quàm ipsius paupertatis muro innixas esse & circumseptas: perspiceres in iis nihil modesto nitore esse pretiosius, cui studere religiosum pulchrum-que ducimus: videres in iis suppetere multa ad inopiam, pauca ad necessarios vsus; ad delicias, ad luxum, omnino nihil. Hæc sunt nostrarum ædium penetralia, quarum exteriorem tantum contemplata formam, magnifica, lauta, splendida fingis omnia, augesque in immensum.

Sed alterum insuper crimen quasi pro confesso exprobras; *Commodis corporis deliciisque indulgere Societatem.* Quibus tandem deliciis, aut vbi locorum? An in castris, vbi cum milite eadem illi sunt subeunda pericula, iidem labores? vbi sub dio excubat, pemoctat in vallo, sudore diffuit in campo, inter vulnera atque vlcera affusa iacet morientium corporibus? illicne commodis suis deliciisque indulget mollis ista & delicata Societas? An in nauibus fortassis, & classè Regiâ, vbi cum nauticâ turbâ iisdem iactatur ventis atque vndis, per transtra discurrit, eodem pædore ad fastidium nauseamque saginatur, eadem frigora & asperitimas hiemes tolerat, iisdem impetitur hostium telis, eadem subit naufragia? An inter barbaras gentes, vbi etiam ad necessitatem defunt omnia, nec corpori vestes, nec ad victum fruges suppetunt, nisi quas in aridissimo solo ipsa naturæ sterilitas velut nouercali manu subministrat? An inter Indos & Iapones, vbi præter assiduos labores cruces, tormenta, ignes illi assidue parata sunt? Hæc si commoda tibi videntur, quænam igitur molesta? hæc si mollia, quæ dura, quæ grauiâ esse fatebere? An illos existimas qui ad arduas hæc missiones destinantur quasi ad triremes & transtra damnari, eiisque extra communis vitæ commoda; qui pares tot incommodis esse possunt semper inter Socios deliciis innutriti? aut quomodo tam auidè eas amplectuntur, qui vsque adeo commodorum suorum sunt amantes? Vbi ergo, vbi tandem Societas deliciis commodisque indulget? in domibus scilicet & Collegiis, vbi moderata vitæ ratio nihil magnopere oculis tuis obiicit asperitatis, non hispidas vestes, non ieiunia atque flagella. Hic nimirum molles, hic affluere deliciis Iesuitas putas. O egregiam speciem deliciarum! vbi totos dies improbus labor Magistros exercet in scholis, Concionatores in studiis, Coadiutores in opere diurno: vbi studiorum contentione atque assiduitate plerisque vires in medio ætatis flore atteruntur, & mors acceleratur ante diem, vt vel ex ipsâ liquet senum paucitate: vbi ceteri dies noctesque languentibus assident, morientibus præsto sunt, nihil pædore, nihil contagione morborum, nihil suo sæpè vitæ periculo deterriti. Porro quid tantopere communi offenderis habitu, vt vel ex eo pronunties commodorum suorum amantes esse Iesuitas? non vides, dum vestem nostram maledico ore laceras, vniuerso te Clero esse iniuriosam? Imò quis è Clero, cui honesta viuendi conditio est, non etiam vitur pretiosiore? Vide quàm non acerbè tecum agam; infer & pedem intrò, si placet, & triclinij nostri delicias contemplare. Socraticas esse mensas

non in-
dulget
commodi-
tibus
corporis &
deliciis:

inue-

inuenies, quæ fami subserviant, non gulæ vulgaris in iis victus, hominisque frugi. optimum earum condimentum à sacra petitur lectione; ipseque edendi modus solâ naturæ necessitate ac temperantiæ lege definitur. Quid si & aliam tibi scenam aperiam? & quæ minimè expectabas, aspera flagella, cruentas catenulas, fetosas atque hispidas vestes, & contextas è durioribus setis loricas, ceteraque id genus maceranda carni Religiosa suppellectilia (quæ tu in domo nostrâ & sub isthac togâ latere numquam crederas) tibi coram exhibeam? adhuc tu mollem esse, adhuc delicatam Societatem criminaberis? Sed frustra sum: non, si asperissimam profiteamur viuendi normam, morsus tuos, ô Calumnia, euademus. Nimis verum est hoc Seruatoris oraculum: *Venit Ioannes ne-* Math. 11.
quæ manducans neque bibens (venere tot alij Religiosissimi Ordines, & sanctæ austeritatis exemplo inclaruere) & dicunt: *De uxore non habet. Venit Filius hominis manducans & bibens* (venit I E S V Societas Ducis sui exemplo communi habitu victuque contenta) & dicunt: *Ecce homo vorax, & potator vini; mollis, lauta, delicata Societas est.*

Veniamus ad extremum tandem criminationum tuarum caput, quo superbiæ arrogantiaque arguimur; tam liquidâ causâ, quemadmodum tu tibi persuades, vt nullus excusationi relictus sit locus, neque spes sit in ore vulgi compescendi has voces: *Superba, ambitiosa, arrogans Societas est, præ se despiciens ceteros.* Fateor, aptissima ad inuidiam contumelia est. tumidos superbosque execramur omnes, naturâ dute: propterea quod supra reliquos se efferre mortales, ceterosque dedignari videantur. Id vitium nobis ex vero si appingere potueris, optimo iure exosos, inuisos, execrabiles reddes, & publico odio longè dignissimos. Sed, obsecro te, cur *superba est atque ambitiosa Societas*? Estne alius Ordo (maneat sua omnibus salua veneratio atque integritas) qui sic honores dignitatesque excludit? vbi nam singularis voti sponcione sic omnis præcisa est ambitio? quo in cœtu per tam humiles functiones ad demissionem animi exercentur, tantoque tempore de iis sumitur experimentum? quo alio in cœtu tanta Superiorum potestas atque auctoritas est exauctorandi eos qui sese efferunt? vbi nam potentius frequentiusque rediguntur in ordinem, seruaturque amica pacis ista in omnibus æqualitas, excludens quidquid excellentiæ amor sibi proprium vellet ac singulare? An fortasse superbum tibi atque ambitiosum videtur docere Rudimenta, versari inter pueros, instruere rusticanos homines, solari pauperes, visere nosocomia, omnibus promiscuè pœnitentibus aures dare? illic experiri puerorum proteruiam, hinc adolescentum ingratitude, vbi que æmulo- rum obloquia & inimicorum? Et hi tamen, postquam vanitati atque ambitioni sæcularis vitæ nuntium remisissent, postquam detrita se incluserunt lacernâ, postquam abdicauerunt quidquid dignitatis habebant, aut fauore, doctrinâ, industriâ, opibus comparare sibi poterant, postquam CHRISTI amore ad abiectissima se munia abiecerunt; adhuc superbi, adhuc ambitiosi, adhuc arrogantes audiunt, & qui præ se despiciant ceteros? At quos illos tandem? pauperesne? quos tam studiosè conquirunt gratisque instruit Societas? an sacros in Ecclesiâ Ordines, an Clerum, an vtriusque Magistratus Præsides, quos omni vene- ratione

ratione cultuque prosequendos pueris ab infantia inculcat? quorum se obstrictam beneficiis amplissimis vbique terrarum, & favore adiutam, libentissimè fateatur? Quinam igitur illi tandem, dic impudens Calumnia, quos contemnit? Hoc nimirum est: in odium atque inuidiam hominum Societatem adducere conata semper es isto superbiæ arrogantiaque prætextu. Sed vin' tibi ex me erumpat vera vox? quæris tu insolentis sese efferre Societatem; & tu eam extulisti: deprimere cogitabas; & erexisti: obscuram, inò inuisam reddere; & magnam, illustrem, omnibus expetendam fecisti. Aqua fontis à motu clarior esse solet, crocus attritu melior fragrantiorque, vna pressa vtilior, frutex putatus altior. Haud aliter I E S V Societas à maledictis tuis agitata, pressa, trita, scissa, & clarior cælo, & melior sibi, & vtilior bonis, & altior Ecclesiæ exsurrexit. Si viti à florentissimis ætatis nostræ hominibus comparata est, nōne cogitatione mox assequeris, eam, à maledicæ lingue tuæ quasi falce putatam, vberius lariusque fuisse diffusam? Si palma ab aliis dicta est, nōne sentis eam sese tum maximè erexisse, cum grauissimis conuitorum tuorum ponderibus fuit onerata? Denique si eam cum adamante componere nonnemini visum fuit, à tuis vtique solidior futura est ictibus, nihilque vnquam sub iniquæ æmulationis tuæ incide posita remittet de suo instituto pristinoque more religiosè viuendi: frendas licet, aliasque in Æoliâ tuâ semper mediteris procellas. Veniat hîc tibi in mentem atque ante oculos vas illud, quod ad Oceani littora fluitare solet, innumeris expositum ventorum iniuriis, atque ab vndis huc illuc agitatum. nostine tenacissimis id vinculis affigi scopulo aut vado? nauibusque esse signum, vt inter cæca vada tutissimum teneant rectissimumque cursum? Cui vasi hanc si addideris tabulam aut vocem, *Iactet, dummodo profum*; Societatis animum illustri veroque emblemate expresseris. Iactari non reformidat, dummodo inter procellas fluctuque posita, rudioribus in hoc vitæ oceano classariis omnes vitiorum scopulos declinandi modos viasque ostendat: modo veteranos, grauioribusque defunctos periculis lubricæ ætatis, ab inexplebili voluptatum voragine auocet è pulpito, precibusque auertat: modo denique fluctuantes in primo cursu virtutum animas, ceu molientes è portu naues, in altum quam fieri poterit felicissimè deducat, doctrinæ suæ signo, factò, exemplo. Iactet, inquit, & impetar, dummodo pristino meo more Christianæ rei Fideique valeam prodesse. Hæc inter tempestates ipsius vox est: hæc eius innocentia summa defensio.

*illustratur
cauimus,*

*pergitque
prodesse
populo.*

*Epilogus
ad IESVM.*

Quare, vt eius voci hanc meam etiam conformem, ad te, I E S V sanctissime, auctor defensorque Societatis, hæc se conuertit oratio. non minus tuâ interest (sit ita fas apud te paulò confidentius loqui) non minus tuâ interest, quam nostrâ, de contumeliâ triumphare. quæ nostris aliquando obiecta est conatibus mora, tuo honori quoties offecit? Faue igitur de cælo propitius, dissipa tandem & compone tempestatum minas, da facilem, da quietum tibi laborantibus cursum. Quod si certantem semper spectare mauius hanc minimam Societatem tuam (cui tamquam exiguo Romanæ Petræ calculo aut melioris Davidis lapidi nomen locue seu tuum inclusisti) longisque exerceri atque acui iniuriis; quò sese
aciore

acriore vi impetuque effundat in Goliathos novos, & diuinæ tuæ gloriæ contemptores; non dubitabit, scio, cum animum ardoremque, quem patriæ suæ quisque aut naturæ debet, honori tuo impendere. Erit nouus in Iaponiâ, aut alio in Imperio terror? obuiabit intrepida, & quod reliquum vitæ viriumque fecerit labor, id ferro reddet. Erit subcunda pro beneficiis iniuria, pro rectè factis infamia? feret, & quot in orbe terrarum regiones sunt, totidem faciet patientis animi sui monumenta. Alia ex aliâ insurget inuidiæ tempesta? excipiet: actum demum præclare secum agi credet, cum odium omne quod in te conceperat iniquitas, in se profundi sentiet: tum, inquam, æstimabit se legitimam scriptamque nominis tui heredem, cum videbit ærumnarum tuarum ceu diuitiarum partem magnam ad se peruenire. Horum Societas tua auda est bonorum, his opibus inhiat, ad eas adspirat commoditates, hanc ambit gloriam, hanc prehensat, hanc inter nobilissimas laudes suas nominaque ac titulos ponit. Speratque te duce atque auspice fore, ut, quæ ipsam in iis ad hoc primum vsque sæculum produxit virtus animique magnitudo, eadem ad vltimam vsque mundi ætatem gloriosè beateque prosequatur.

Bbbb EXER-